Αλαζονεία και κενοδοξία (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 10 Νοεμβρίου, 2016

ΑΝ ΘΕΛΕΙΣ να συνετίσεις έναν υπερήφανο άνθρωπο, μη μεταχειριστείς πολλά λόγια. Θύμισέ του μόνο την ανθρώπινη φύση του και τη ρήση του σοφού Σειράχ: «*Γιατί έχει τόση αλαζονεία το χώμα και η στάχτη;*» (10:9). Κι αν εκείνος σου πει, ότι χώμα και στάχτη θα γίνει μετά το θάνατό του, δώσ' του να καταλάβει ότι και τώρα, που ζει, δεν είναι τίποτα περισσότερο. Ας μην ξεγελιέται, βλέποντας την ομορφιά του, έχοντας την υγεία του, νιώθοντας τη δύναμή του, απολαμβάνοντας τις χαρές της σύντομης επίγειας ζωής. Χώμα και στάχτη είναι, «*αφού, και όσο ακόμα ζει, αρχίζει η φθορά του*» (Σοφ. Σειρ. 10:9).

Ας παρατηρήσει ο καθένας μας, πόσο ασήμαντη είναι η ύπαρξή μας. Ας μην περιμένει τη μέρα του θανάτου του, για να συνειδητοποιήσει τη μηδαμινότητά του. Ας την αντιληφθεί από τώρα, στρέφοντας φιλοσοφημένα τη σκέψη του μέσα του και γύρω του, στον εαυτό του και στους άλλους. Ας μη χάσει, όμως, το θάρρος του, διαπιστώνοντας την ανθρώπινη φθαρτότητα. Ο Θεός δεν έκανε έτσι τα πράγματα επειδή μας μισεί, αλλ' απεναντίας επειδή μας αγαπά και νοιάζεται για μας. Μ' αυτό τον τρόπο μας παρέχει πολλές αφορμές, για να γινόμαστε ταπεινοί. Αλήθεια, αν ο άνθρωπος, παρόλο που είναι πλασμένος από το χώμα της γης, τόλμησε να πει, «*Θ' ανέβω στον ουρανό*» (Ησ. 14:13), πού θα έφθανε με το λογισμό του, αν δεν τον συγκρατούσε σαν χαλινάρι η αδύναμη φύση του;

Όταν, λοιπόν, δεις κάποιον να φουσκώνει από υπερηφάνεια, να τεντώνει το λαιμό του, ν' ανασηκώνει τα φρύδια του, να κυκλοφορεί με ακριβά αμάξια, να απειλεί, να κάνει κακό στους συνανθρώπους του, πες του «*Γιατί έχει τόση αλαζονεία το χώμα και η στάχτη, αφού, και όσο ακόμα ζει, αρχίζει η φθορά του;*» (Σοφ. Σερ. 10:9).

Αυτό ισχύει όχι μόνο για τον κοινό άνθρωπο, αλλά και γι' αυτόν που κάθεται σε βασιλικό θρόνο. Μην κοιτάς τη βασιλική πορφύρα, το στέμμα, τα χρυσοκέντητα ενδύματα. Κοίτα και στοχάσου την ανθρώπινη φύση του βασιλιά. Τότε θ' αναφωνήσεις κι εσύ μαζί με τον προφήτη: «*Κάθε άνθρωπος είναι σαν το χορτάρι κι η δόξα του όλη φευγαλέα σαν το αγριολούλουδο*» (Ησ. 40:6).

Γιατί, λοιπόν, υπερηφανεύεσαι, άνθρωπέ μου; Κατέβα από τα ύψη της ανόητης αλαζονείας σου και εξέτασε την ευτέλειά σου. Χώμα και στάχτη είσαι, καπνός και χορτάρι και σκιά, χορτάρι κι αγριολούλουδο. Τι πιο γελοίο από το

να καμαρώνεις; Εξουσιάζεις μήπως πολλούς ανθρώπους; Και **τι ωφελείσαι, όταν εξουσιάζεις ανθρώπους και εξουσιάζεσαι από τα πάθη σου;** Είσαι σαν κι εκείνον που στο σπίτι του δέρνεται από τους υπηρέτες του και στην αγορά εμφανίζεται καμαρωτός επειδή έχει άλλους κάτω από την εξουσία του. Μακάρι να ήσουνα εξουσιαστής των παθών σου και όμοιος μ' όσους συναντάς στην αγορά. Αν, λοιπόν, είναι αξιοκατάκριτος όποιος υπερηφανεύεται για τις πραγματικές αρετές του, δεν είναι στ' αλήθεια γελοίος όποιος υπερηφανεύεται για πράγματα ολότελα τιποτένια;

Ταλαίπωρε άνθρωπε! Η ψυχή σου λιώνει από την πιο φοβερή αρρώστια, την αρρώστια της αμαρτίας, κι εσύ καμαρώνεις για τα πολλά σου χρήματα και κτήματα; Μα όλα τούτα δεν είναι δικά σου. Κι αν δεν πιστεύεις στα λόγια μου, κοίτα τι έγινε μ' εκείνους που έζησαν πριν από σένα. Αν, πάλι, είσαι τόσο μεθυσμένος από τα πλούτη ή τη δόξα και δεν διδάσκεσαι από τα παθήματα των άλλων, περίμενε λίγο, και θα γνωρίσεις από το δικό σου πάθημα τη ματαιότητα των επίγειων αποκτημάτων και απολαύσεων. Όταν θα φεύγεις από τον πρόσκαιρο αυτό κόσμο και δεν θα έχεις πια στην εξουσία σου ούτε μιαν ώρα, όλα όσα διαθέτεις, χωρίς να το θέλεις, θα τ' αφήνεις σε άλλους, ίσως μάλιστα σ' εκείνους που πρωτύτερα δεν ήθελες καν ν' αντικρίσεις.

Ο άνθρωπος και τ' ανθρώπινα δεν είναι, θα το ξαναπώ, παρά χώμα και στάχτη και καπνός και σκιά και ό,τι πιο μηδαμινό απ' αυτά. Γιατί, πες μου, τι είν' εκείνο που θεωρείς μεγάλο; Ένα πολιτειακό αξίωμα; Ποιο; Το αξίωμα του υπάτου (ανώτερος άρχοντας στο ρωμαϊκό κράτος); Βέβαια, πολλοί νομίζουν ότι μεγαλύτερο αξίωμα δεν υπάρχει. Ε, λοιπόν, από τον άνθρωπο που ανέβηκε τόσο ψηλά, τίποτα λιγότερο δεν έχει ένας άλλος, που δεν είναι ύπατος. Και οι δύο στην ίδια ανθρώπινη κατάσταση βρίσκονται. Και οι δύο ύστερ' από λίγο δεν θα υπάρχουν.

Πότε έγινε ύπατος; Και για πόσον καιρό έμεινε ύπατος; Πες μου! Για δυο μέρες; Μα αυτό γίνεται και στα όνειρα. Ναι, αλλά είναι όνειρα, απαντάς. Ε, και; Όσα συμβαίνουν την ημέρα δεν είναι όνειρα; Γιατί να μην τα λέμε κι αυτά όνειρα; Όπως όταν ξημερώσει, αποδεικνύεται ότι τα όνειρα δεν είναι τίποτα, έτσι και όταν νυχτώσει, αποδεικνύεται ότι τα γεγονότα της ημέρας δεν είναι τίποτα. Και όπως την ημέρα δεν δοκιμάζει κανείς ευχαρίστηση από τα όνειρα που είδε τη νύχτα, έτσι και τη νύχτα δεν δοκιμάζει καμιάν απόλαυση απ' όσα έγιναν την ημέρα.

Έγινες, λοιπόν, ύπατος; Έγινα κι εγώ τη νύχτα στ' όνειρό μου. Ναι, λες, αλλά εγώ έγινα πραγματικά, ενώ εσύ φανταστικά. Και τι μ' αυτό; Δεν έχεις τίποτα περισσότερο από μένα, εκτός από το ότι οι άνθρωποι λένε για σένα, "Ο τάδε είναι -ή ήταν- ύπατος", κι από τη φράση τούτη δοκιμάζεις μια κενόδοξη ευχαρίστηση. Τέλειωσε η φράση; Εξαφανίστηκε και η ευχαρίστηση. Το ίδιο συμβαίνει και με την πραγματικότητα: Τέλειωσε η υπατεία; Εξαφανίστηκε η δόξα.

Ας δεχθούμε, όμως, ότι κάποιος έγινε ύπατος κι έμεινε στο αξίωμα αυτό όχι για δυο μέρες, αλλά για δυο ή τρία ή τέσσερα χρόνια. Σε ρωτάω, λοιπόν, πού είναι όσοι διετέλεσαν ύπατοι για δέκα χρόνια; Πουθενά. Τους ξέχασαν όλοι. Σκέψου τώρα τον απόστολο Παύλο. Ξεχάστηκε μήπως κι αυτός; Όχι. Ονομαστός ήταν όσο ζούσε, περισσότερο ονομαστός έγινε αφού πέθανε, κοσμοξάκουστος είναι και σήμερα, τόσους αιώνες μετά την κοίμησή του. Και αυτό μόνο στη γη. Γιατί ποια λόγια μπορούν να παραστήσουν τη δόξα και τη λαμπρότητά του στον ουρανό;

Όπως βλέπουμε τα κύματα, τη μια στιγμή ν' ανεβαίνουν σε τεράστιο ύψος και την άλλη να χαμηλώνουν, έτσι βλέπουμε και όσους κυριεύονται από αλαζονεία για τα πλούτη τους ή τη δόξα τους, τη μια στιγμή να είναι ψηλά και την άλλη να ταπεινώνονται ελεεινά. Αυτούς υπαινίσσεται ο μακάριος Δαβίδ, όταν λέει: «*Μην ταράζεσαι όταν ένας άνθρωπος πλουτίζει ή όταν μεγαλώνει η δόξα του σπιτιού του*» (Ψαλμ. 48:17) . Καλά είπε: «*Μην ταράζεσαι*». Γιατί ύστερ' από λίγο, θα δεις τον πλούσιο ή τον δοξασμένο να είναι πεσμένος χάμω, νεκρός και ακίνητος, γυμνωμένος από τα επίγεια αγαθά. Τίποτε απ' αυτά δεν μπορεί να πάρει μαζί του. Τ' αφήνει όλα εδώ και φεύγει για πάντα, φορτωμένος μόνο με την κακία του και τις αμαρτίες του.

Σωστά, λοιπόν, το πάθος αυτό έχει ονομαστεί **κενοδοξία**, που σημαίνει κενή, δηλαδή άδεια, δόξα• γιατί ουσιαστικά είναι άδεια, δεν έχει τίποτα το χρήσιμο. Είναι σαν ένα προσωπείο με υπέροχα εξωτερικά χαρακτηριστικά, που, καθώς είναι ψεύτικο και κενό από μέσα, μολονότι ωραιότερο από αληθινό ανθρώπινο πρόσωπο, δεν κάνει ποτέ κανέναν να το ερωτευθεί. Τέτοια είναι και η τιμή, η υπόληψη που θέλει ν' απολαμβάνει κανείς από τον κόσμο, ή μάλλον πολύ χειρότερη. Γιατί τίποτα δεν αποξενώνει τόσο τον άνθρωπο από τη φιλανθρωπία του Θεού, τίποτα δεν τον ρίχνει τόσο εύκολα στη φωτιά της κολάσεως όσο η κενοδοξία, η υπερηφάνεια, η έπαρση, η αλαζονεία.

Έχουμε υπερηφάνεια; Η ζωή μας είναι ακάθαρτη, έστω κι αν είμαστε σωματικά αγνοί, έστω κι αν κάνουμε νηστείες, προσευχές, ελεημοσύνες. «*Ακάθαρτος είναι μπροστά στον Θεό κάθε υπερήφανος*», λέει η Γραφή (Παροιμ. 16:5). Και είναι τόσο μεγάλο κακό η κενοδοξία, όχι μόνο γιατί παρασύρει στην αμαρτία όσους κυριεύει, αλλά και γιατί συνοδεύει συχνά ακόμα και την αρετή. Αν δεν μπορέσει να μας βγάλει από το δρόμο της αρετής, μας βλάπτει χρησιμοποιώντας την ίδια την αρετή, καθώς μας αναγκάζει να υπομένουμε τους κόπους της, μας στερεί όμως τους καρπούς της. **Δεν είναι δυνατόν, όταν κανείς επιθυμεί και την αρετή και την δόξα, να πετύχει και τις δύο** . Μπορεί, βέβαια, ν' αποκτήσει και τις δυο, όταν επιδιώκει μόνο τη μία, την ουράνια αρετή, οπότε είναι δυνατό ν' ακολουθήσει και η δόξα. Όταν, όμως, επιθυμεί και τις δύο, καμιά δεν θα πετύχει.

Εκείνος, δηλαδή, που κάνει μια καλή πράξη, προσπαθώντας να κερδίσει και τη δόξα των ανθρώπων, είτε μπορέσει ν' αποκτήσει αυτή τη δόξα είτε όχι, παίρνει την αμοιβή

του στην παρούσα ζωή, και καμιάν ανταμοιβή δεν θα πάρει για την καλή του πράξη στην άλλη ζωή. Γιατί; Επειδή στέρησε τον εαυτό του από τη γενναιοδωρία του Κυρίου, προτιμώντας τη μικρή δόξα των ανθρώπων από τη μεγάλη και αιώνια δόξα του δίκαιου Κριτή.

Από το άλλο μέρος, εκείνος που ασκεί κάποια πνευματική αρετή μόνο και μόνο για να είναι ευάρεστος στον Θεό, και την αρετή του διατηρεί ακέραιη και πλούτο αδαπάνητο αποταμιεύει στον ουρανό και παρηγοριά μεγάλη νιώθει από τη χρηστή προσδοκία της μελλοντικής αιώνιας ζωής. Αυτός, μαζί με τη θεϊκή ανταμοιβή του, που βρίσκεται ασφαλισμένη στο θησαυροφυλάκιο του ουρανού, θα γνωρίσει, χωρίς να το θέλει, και την ανθρώπινη δόξα. Γιατί τότε απολαμβάνουμε άφθονη τη δόξα, όταν αδιαφορούμε γι' αυτήν, όταν δεν την επιζητούμε.

Έτσι, λοιπόν, **όλα τα κερδίζει όποιος ταπεινά κάνει το καθετί για τον Θεό, κι όλα τα χάνει όποιος υπερήφανα επιδιώκει την τιμή των ανθρώπων**.

(Από το βιβλίο: «ΘΕΜΑΤΑ ΖΩΗΣ Β΄» ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ, ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ)